

⚡ Koplíkované vztahy mezi otcem a synem na příkladech ve fotografii ⚡

Complicated relationship between father
and son on the example of photography

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Krzysztof Orłowski Teoretická bakalářská práce

⚡ Koplíkované vztahy mezi otcem a synem na příkladech ve fotografii ⚡

Complicated relationship between father
and son on the example of photography

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie

Krzysztof Orłowski Teoretická bakalářská práce

Obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: MgA. Jan Brykczyński
Oponent: doc. Mgr. Jiří Siostrzonek Ph.D.

Opava 2017

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

ABSTRAKT

Diplomová práce přibližuje několik fotografických podob. Soustředím se především na popis vztahu mezi synem (fotografem) a jeho otcem. Na příkladech: Larryho Sultana, Richarda Billingham a Tomka Tyndyky. V práci popisuji rovněž svůj komplikovaný vztah s otcem.

Klíčová slova: Larry Sultan, Richard Billingham,
Život, Vztahy,
Příběh, Rodina.

ABSTRACT

Following bachelor thesis brings closer a few photographic characters. I focus mainly on depicting the relation between a son (the photographer) and his father. Based on: Larry Sultan, Richard Billingham or Tomek Tyndyk. In the thesis, I also describe my complicated bold with father.

Key words: Larry Sultan, Richard Billingham,
Life, Relationships,
Story, Family.

Jméno a příjmení: **Krzysztof ORŁOWSKI**

Osobní číslo: **F130747**

Studijní program: **B8204 Filmové, televizní a fotografické umění a nová média**

Studijní obory: **Tvůrčí fotografie**

Tvůrčí fotografie

Název tématu: **T: Komplikované vztahy mezi otcem a synem na příkladech ve fotografii**

Téma anglicky: **T: Complicated relationship between father and son on the example of photography**

Zadávací ústav: **Institut tvůrčí fotografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Teoretická práce bude přiblížením několika osob z historie fotografie takových jako jsou Larry Sultan, Mitch Estein, Richard Billingham i z polských fotografů Tomek Tyndyk i Pawe Fren-czak.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Maa Historia Fotografii

Larry Sultan "Katreine Avenue"

Pospěch, Tomáš: Nowy dokument. Czechy, Slowacja, Wegry, Polska 2005

Nami, Rosenbaum: Historia Fotografii Swiatowej. Bielsko-Biala, 2005

Susan, Sontag: O fotografii. Wydawnictwo Artystyczne i Filmowe. Varšava. 1986.

Vedoucí bakalářské práce:

MgA. Jan BRYKCZYŃSKI

Institut tvůrčí fotografie

Datum zadání bakalářské práce: **12. června 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. června 2017**

prof. PhDr. Vladimír BIRGUS
vedoucí ústavu

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji za neocenitelnou pomoc při psaní této práce Mgr. BcA. Janowi Brykczyńskiemu. Velmi také děkuji doc. Mgr. Jiří Siostrzonek Ph.D. za otevřenost, děkuji Prof. PhDr. Vladimír Birgus pochopení a inspiraci, kterou pro mne byly jeho přednášky.

Děkuji všem pedagogům Institutu Tvůrčí Fotografie a mým kolegům za pomoc a inspiraci.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a zdroje, které jsem použil.

Souhlasím se zveřejněním v Univerzitní knihovně Slezské university v Opavě, v knihovně Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a na webových stránkách Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

SOUHLAS SE ZVEŘEJNĚNÍM

Souhlasím, se zveřejněním v Univerzitní knihovně Slezské univerzity v Opavě, v knihovně Umělecko-průmyslového muzea v Praze, v knihovně Divadelního ústavu v Praze a na webových stránkách Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

V Opavě 14. června 2017
Krzysztof Orłowski

© 2017 Krzysztof Orłowski ⚡ ITF FPF Slezské univerzity v Opavě

V Opavě 12. června 2017

OBSAH

2	Abstrakt		
5	Poděkování		
7	Úvod		
8	I Kapitola	Richard Billingham	"Otec byl alkoholik"
18	II Kapitola	Larry Sultan	"Znovu Jsi Byl Odstrčený..."
28	III Kapitola	Krzysztof Orłowski	"Můj Příběh"
44	IV Kapitola	Tomasz Tyndyk	"Zahrada Král"
50	V Kapitola	Paweł Frenczak	"Nový Začátek"
58	Závěr		
60	Bibliografie / Jmenný rejstřík		
61	Použité internetové zdroje		
61	Poznámky pod čarou		

ÚVOD

Každé téma obsahuje vlastní klíčová slova, slova, jejichž vysvětlení vytyčuje oblast sdělení. V případě tématu samozřejmě není nutné definovat slova: „otec“, „syn“, „příklady“, „fotografie“. Těžiště tématu leží ve frazému: „komplikované vztahy“.

„Praktický slovník současného polského jazyka“ nás informuje, že přídavné jméno „komplikovaný“ znamená „takový, který se vyznačuje složitostí, vyžaduje úsilí, námahu během řešení, [...] zahrnuje mnoho prvků nebo aspektů, je imaginární, neobvyklý.“ V příkladech spojení nejdříve naznačuje, že se toto slovo úzce pojí s lidskými vztahy: „komplikovaný charakter“, „komplikovaná podstata, osobnost, osoba psychika“, „komplikovaný život“. Nelze mít pochybnosti – komplikované rovná se těžko srozumitelné, zmatené, těžké, složité, nelehké a problematické.

Podstatné jméno „vztah“ je pojem, který se z oblasti logiky přesunul do oblasti mezilidských vazeb, protože „vztah“ je „spojení nebo závislost, poměr mezi dvěma nebo větším počtem předmětů, pojmů, vlastností, velikostí“. V mé práci se rozsah tohoto slova plně překrývá s popisem: „to, co spojuje lidi, pouto“.

O tom, jak důležité jsou dobré vztahy mezi rodiči a dětmi, ví psychologie už od časů Sigmunda Freuda.¹ Lze tedy říci, že s ohledem na po desetiletí pozorovaný, narůstající, specifický „deficit mužnosti“ psychologové důkladně pozastavili u výjimečné role otce ve formování osobnosti syna. Nejnovější výsledky jejich pozorování v této práci využiji k analyzování několika příkladů komplikovaných vztahů mezi otcem a synem ve fotografii.

Pokud bych to mohl natolik zjednodušit, dospělí, sebevědomí a otevření rodiče vychovávají autonomní jedince schopné projít životem bez traumatického boje s depresemi nebo se závislostmi. Ideál? Samozřejmě.

I KAPITOLA RICHARD BILLINGHAM "OTEC BYL ALKOHOLIK"

Pátý díl seriálu BBC „The Genius of Photography“ nazvaný „Jsme rodina“ mimo jiné představuje dvě osobnosti známých a uznávaných umělců, jejichž fotografické práce ilustrují nesnadné vztahy s jejich otci.

Prvním z nich je Richard Billingham. Vyrůstal v Birminghamu v dělnické rodině. Jeho mládí připadlo na z ekonomického hlediska nesnadná léta vlády Margaret Thatcherové (premiérka Velké Británie v letech 1979-1990). Už po dvou letech vlády konzervativců jejich reformy způsobily dvoumilionový nárůst nezaměstnanosti. Rodina Richarda Billinghama to přímo pocítila.

Kameraman ve filmu ukazuje smutné sídliště West Midlands, na němž žil hrdina reportáže, když otec ztratil práci a kvůli nedostatku peněz na jídlo prodali dům, ve kterém bydleli doposud. Vypravěč Denis Lawson předává hlas fotografovi, který klidně a bez projevení emocí vypráví o tom, jak vznikly jeho první snímky, zároveň přitom načrtává tehdejší osudy svého otce a matky. „Bydleli jsme ve věžáku. Otec byl alkoholik, celé dny ležel v posteli. Pil, usínal, budil se, pil a usínal. Nerozlišoval noc a den, ale nevydržel bez pohybu déle než 20 minut, proto mě napadlo, že bych mohl použít fotografii jako výchozí materiál a pak uzpůsobit detaily obrazu“. Richard si první fotoaparát koupil na splátky, když mu bylo 19 let, protože tehdy studoval malířství, bydlel s otcem, u nich doma panovala zoufalá bída...

Mladý člověk z dělnického prostředí se chce stát umělcem? Nejde o první ani o poslední případ, kdy se dítě vydává naprosto jinou životní cestou, než tou „vyšlapanou“ rodiči.

Photography: Richard Billingham, from „Ray's a Laugh” Series

Photography: Richard Billingham, from „Ray's a Laugh” Series

Photography: Richard Billingham, from „Ray's a Laugh” Series

Stačí běžné pozorování života, vůbec se nemusíme odkazovat na vědecké autority, abychom prohlásili, že si synové alkoholiků často také vytvoří závislost. Takovouto specifickou „generační štafetu” přímo a brutálně ukázal film Marka Koterského „Wszyscy jesteśmy Chrystusami” (Všichni jsme Kristové). Hlavní hrdinové, otec a syn, se potýkají s alkoholickými problémy. Syn od otce alkoholika dostává jasný příklad. Později ve vlastním dospělém životě schéma opakuje. Intelektuál alkoholik bojuje sám se sebou a se svou nemocí. Režisér ve svém filmu hrdiny obnažuje velmi přímo a bolestivě. Chybí zde prostor pro metafory a přimhouření oka.

Co se mohlo stát, že Richard Billingham toto schéma překonal a vydal se jiným směrem?

Rád bych se odvolal na psychologa a dlouholetého terapeuta, Wojciecha Eichelbergera, který ve své knize „Zrazený otcem” poznamenal, že „Robert Bly [...] upozorňuje, že před 200 lety, tedy na začátku industriální éry, začal v masovém měřítku proces, kterému zde říkáme zrazení synů otci. Nevyplynulo to, jak se zdá, ze zděděných deficitů ani omezení. Vynutila si to ekonomická situace a nová organizace práce”. Otcové celé dny dřeli, synové s nimi neměli kontakt, zůstali bez archetypálního mužského vzoru.

Richard Billingham dostal jasně definovaný vzor, ale tento dar nepřijal. Vybudoval si jinou identitu – vlastní, založenou na postavení se otci, který ho zklamal.

Ve filmu ukazuje první černobílé fotografie: „Tomuto chlapovi jsem říkal »psychedelický Sid«, přicházel každý den skoro jako mlékař, načerno páčil alkohol [...], díky tomu si otec mohl dovolit alkoholismus. Každý den dostával novou porci samohonky.“ I na druhém Billinghamem představeném snímku se objevuje Sid, drží v jedné ruce kladivo, v druhé nůž. Naproti stojí otec. Komentuje to: „[...] otec se nestaral o to, jestli nůž míří na něj, jestli mu na hlavu dopadne kladivo. Vyzařovala z něj slabost“. Pokračuje: „Fascinovala mě otcova samota, to, že neustále seděl v pokoji, vytvářel přitom kolem sebe psychický prostor, v němž mohl nepřetržitě pít. Chodil jen na záchod“.

Photography: Richard Billingham, from „Ray's a Laugh“ Series

Dá se říci, že jedním z důvodů fotografování je předvedení emocí osoby, která fotografuje? Jaké stavy pak mohly provázet Billinghama, když portrétoval smutného, rezignovaného otce s lahví v ruce? Stud? Znechucení? Vztek? Rozčarování? Deprese? Zlehčování? Bezradnost? Na tyto otázky nedokážu odpovědět. To vše mohou být jen mé dohady. Mohu využít jen slova autora fotografií. To, co řekl ve filmu a v dalších rozhovorech. Nikdy se nezminil, že by otec byl agresivní alkoholik. Nebyl tyran vybíjející si svou frustraci na náctiletém synovi. Snímky ukazují poraženého člověka, převažuje na nich zoufalství, bezradnost a osamělost muže zlomeného životními okolnostmi. Ray na fotografiích už nemá sílu, aby bojoval o svou důstojnost. Vzdal se. To vidíme především.

Otcové alkoholici jsou destruktivní otcové. Steve Biddulph v bestselleru „Mužství. Jak zvládat všechny mužské role“ píše, že: „Teprve, když dospělý syn pozná otce, pokusí se ho pochopit a možná mu odpustit – má šanci stát se mužem“.

Richard Billingham zaznamenal životní a umělecký úspěch. Má rodinu, tři děti, přednáší na univerzitě v Gloucestershire. Nevzdal se, když se opakovaně ucházel o přijetí na uměleckou školu a byl odmítnut. Bída a rodinná situace nenahrávaly realizaci jeho uměleckých plánů, ale prosadil si své, přijali ho na Bournville Collage of Art. Pracoval a učil se. Dokončil studium a v roce 1995 se konala jeho první výstava fotografií.

Intimní život jeho rodiny začal být veřejný. Ale při prohlížení snímků Raye nebo Liz (matky) z těchto specifických portrétů chudoby, rozmazaných a slabě osvětlených snímků, necítíme atmosféru skandálu. Už v šedesátých letech Diane Arbusová fotografovala lidi z okraje společnosti v USA.

Fotografie Richarda Billinghama jsou působivé, ovlivňují nás svou upřímností a načrtávají problémy, které měl s otcem a matkou. Vypravěč filmu to komentuje: „Billinghamovy fotografie vytvářejí zvláštní rodinné album, jaké by žádná rodina nechtěla mít a už vůbec by ho nechtěla ukazovat. Chybí v něm vynucené úsměvy a rodinné oslavy. Připomíná spíš pohled na chaotickou zkoušku zpoza kulisy. Tato perspektiva proměnila nedostudovaného malíře ve známého fotografa“.

Photography: Richard Billingham, from „Ray's a Laugh“ Series

Photography: Richard Billingham, from „Ray’s a Laugh” Series

Na černobílé fotografii vidíme otce odrážejícího se v zrcadle v jeho bytě. Na první pohled není zřejmé, jestli se otec, sedící naproti zrcadlu, směje na sebe nebo sobě. Billinghamův otec se celé dny opíjel. Většina snímků z tohoto období ukazuje jeho pád. Stárnoucí muž, zničený nadměrnou konzumací alkoholu. Prostor ovládnutý zbytky jídla, prázdnými lahvemi. Billingham nevěnoval příliš pozornost kompozici. Jeho fotografie často ukazují pokřivené, neostře obrazy. Odmítl tradiční postoj fotografa dokumentaristy. Syn se díval s empatií a zaznamenával, co se děje s otcem separovaným od společnosti.

Photography: Richard Billingham, from „Ray’s a Laugh” Series

Existuje ještě jedna fotografie, k níž autor přidává komentář: „Nechal jsem otci chléb, aby měl co jíst, protože během těch dvou let ostrého pití nic nejedl. Nechal jsem mu chléb, ale on ho nejedl”.

Tentokrát se jedná o barevný snímek ze stejné místnosti, pravděpodobně otcova pokoje, kde pobýval celé dny. Otec v poloze vsedě. Zamyšlený, nepřítomný. Na pravé straně záběru vidíme opuštěné sendviče. Nedokonalá, zamlžená fotografie. Autor ukazuje každodenní život se zamýšlenou neúctou ke kompozici, ostrosti a estetické hodnotě fotografie. Tento cyklus nesmírně ovlivnil současnou britskou fotografii poté, co byl prezentován na Sensations v Royal Academy v roce 1997.

Mohl bych to shrnout tak, že se tento subjektivní fotografický záznam ze scén ze života, záznam toho, co bylo komplikované v kontaktech s otcem, pro Richarda Billinghama stal procesem mužské iniciace, zpáteční cestou ke skutečnému otci, ať už byl jakýkoliv. Wojciech Eichelberger v článku „Co znamená deficit otce?” píše: „Syn zbavený pohledu na reálného otce, ať už by byl tento otec jakýkoliv, je odříznutý od pravdy o svém mužském dědictví, od zdroje síly”.

Photography: Richard Billingham, from „Ray’s a Laugh” Series

16

Richard Billingham neutralizoval své negativní dědictví. Vidíme to, když vřelým hlasem ve filmu říká: „Jsou fotografie, které nevnímám jako díla. Dívám se na ně a vidím své blízké a přemýšlím o svých blízkých”.

Sally Mannová, která po léta fotografovala své děti, svou práci komentuje: „Všichni víme, že rodinný život je mnohem komplikovanější než to, co vidíme na fotografiích. Víme to...”.

Na konec svého vyprávění o komplikovaných vztazích mezi otcem a synem na příkladu rodiny Billinghamovi bych to rád krátce zrekapituloval.

Richard se před kamerou vyznává: „Fotografování má v sobě něco z využívání. Můžeme se snažit, aby byl snímek dobrý, abychom zaretušovali v něm z jeho podstaty spočívající prvek vykořisťování. Já jsem se to minimálně snažil udělat.” Povedlo se mu to.

Richard fotografoval svou rodinu šest let od roku 1990. Jeho otec byl pravděpodobně na úspěch syna pyšný, ale v umění se nevyznal a jeho vášni nerozuměl.

Photography: Richard Billingham, from „Ray’s a Laugh” Series

II KAPITOLA LARRY SULTAN "ZNOVU JSI BYL ODSTRČENÝ..."

Larry Sultan ve filmu „The Genius of Photography“ říká přímo u vedle sedícího otce: „Nešel jsem studovat práva, ale stal jsem se umělcem kvůli sporu mezi námi“.

Irvin, nejdříve obchodní cestující, později viceředitel firmy Schick Safety Razor Company, člověk, který zaznamenal velké úspěchy ve svých obchodních zájmech.

Larry, syn, který se narodil v roce 1946, hledal vlastní cestu. Než se začal věnovat fotografii, studoval politické vědy. Titul magistra získal na San Francisco Art Institute. Svou fotografickou kariéru zahájil v roce 1970. Pak působil jako instruktor a následně dvacet let (do své smrti v roce 2009) jako profesor fotografie na své alma mater.

Když v otcově domě seděl před filmovou kamerou v Kalifornii, Larry vzpomínal: „Dokázal jsi mi říct: »Prohraješ svůj život« a tak dále. Musel jsem si projít mnohým, abych mohl dělat to, co dělám, a část mých prací má svůj zdroj v těchto prožitcích“.

Otcové se často řídí synovým dobrem, jak ho chápou sami, a silně se snaží ovlivnit jejich výběr budoucího povolání. Důvodem je nejčastěji touha minimalizovat riziko finančního neúspěchu svého potomka. Jde o svého druhu dominantní interferenci a pro mladého člověka, cítícího, že má právo jít vlastní cestou, může být velmi frustrující. A pokud obě strany úporně trvají na svých verzích a nehledají kompromis (pokud je vůbec možný), může panovat velmi těžká atmosféra.

„Deficit pozitivních vzorů často stojí za tím, že jsme jako otcové často bezradní, pokud chceme synům navrhnout něco jiného než vydělávání a pak nakupování. Je pro nás těžké najít pro vyjádření naší otcovské moci a autority jinou formu než peníze a postavení.“

To je smutné, že? A pokud se syn nechce stát právníkem, ale umělcem, co pak?

Zdá se každému otci, že je rozvážený a zastupuje jedinou životní moudrost zkušeného Daidala, který ví všechno lépe, a pokud ho syn neposlouchá, čeká ho pád a smrt jako mýtického Ikara? Určitě ne, ale Irvin měl takovéto vize a inklinace, aby ovlivnil syna. Věty typu: „Prohraješ svůj život“ jsou zřejmá diskriminace, negace, akt pokoření, pro adresáta velice bolestivý.

Během natáčení páté části filmu oba muži, což je jasně vidět, složili závěrečnou zkoušku z procesu vzájemného poznávání a uchování respektu ke své autonomii. Jejich rozhovor vytváří scénu setkání dvou zralých osobností. Protože se o tom oba zmiňují, musím uvést, že proces narovnávání jejich pošramocených vztahů ovlivnil Larryho projekt „Pictures of Home“ (publikovaný v knižní podobě v roce 1992).

Photography: Larry Sultan, from „Pictures from Home“ Series

Photography: Larry Sultan, from „Pictures from Home“ Series

Photography: Larry Sultan, from „Pictures from Home“ Series

Photography: Larry Sultan, from „Pictures from Home“ Series

Larry Sultan začal otce a matku fotografovat na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let. Dělat to deset let. Vypravěč ve filmu zpoza záběru doplňuje:

„V Reganových časech se propagovaly ctnosti rodinného života v podobě, o níž Sultan neusiloval“, sám fotograf vzpomíná: „Fotografie měla vytvořit obraz soudržné rodiny. Jedeme na dovolenou, fotografujeme se a později si snímky prohlížíme a říkáme: »Není naše rodina úžasná?«. Fotografie měla posilovat rodinná pouta nejen ve smyslu milých vzpomínek, ale také jistých mýtů o rodině“. Sám bych se proti takovéto propagandě vzbouřil.

Projekt „Pictures of Home“ obsahuje snímky, které nejsou přísně dokumentární. Autor nefotografoval diskrétně. Přesvědčoval rodiče k pózování, vytvářel na filmu zachycenou realitu podle své umělecké vize. Komplikovalo to jejich rodinný život. Otec, jak říká vypravěč, měl potíže souhlasit s rolí, kterou mu syn určil. Irvin vypráví: „Ale musím přiznat, že mě ohromě naštvalo, když jsem si pohodlně sedl a on řekl: »Neusmívej se«. Nedokázal jsem pochopit, o co mu jde? Co ode mě očekával“. Larry to komentuje: „Nechtěl jsem, aby se kdokoliv usmíval, protože to vypadalo idiotsky. Moje fotografie měly být jiné. K těmto snímkům se to nehodilo“.

Photography: Larry Sultan, from „Pictures from Home“ Series

Tehdy se sráželi. Hovoří o fotografii, na níž otec oblečený v obleku sedí v ložnici na posteli s rezignovaným výrazem. „Vypadal jsem jako babral“ – hrály emoce. Otec se rozčiloval: „Na té posteli nasedám já, to jsi ty! To je tvůj autoportrét!“.

Slavná fotografie, na níž Irvin sedí zády k fotografujícímu synovi a sleduje televizi a osamělá matka stojí před pozadím zelené zdi obývacího pokoje. „Mám fotoindex, na kterém je jasně vidět, že nejdříve oba s matkou stáli proti pozadí stěny, ale protože mi to šlo špatně a fotografování se protahovalo, řekl jsi: »K čertu s tím!« a začal jsi sledovat zápas. Matka na mě vrhla pohled, který říkal: »Znovu jsi byl odstrčený«... Jiskřilo to. Že?“

Photography: Larry Sultan, from „Pictures from Home“ Series

Prohlubuje fotografování, obzvláště po delší dobu, vazby mezi fotografující osobou a rodinou?

Irvin byl posedlý golfem, což Larry ironicky okomentoval snímkem, na kterém otec v kratásech cvičí na sedačce v pokoji. Na tuto otázku hrdina této kapitoly odpovídá: „Každodenní praxe fotografa si vyžaduje odstup, jistý prostor mezi tím, co se dělá, a tím, na co se dívá. Velkým překvapením pro mě bylo, že dostup, který jsem považoval za nezbytný, zmizel, protože nešlo o nějaké lidi, šlo jen o nás“.

Jejich komplikované vztahy netvořily ničivé konflikty. Obě strany, otec a syn, ve výzvě obstály, prokázaly odhodlání a ve výsledku - zralost. Otec na konci filmového setkání říká: „[...] nechtěl mě zranit, udělat něco, co bych považoval za nevhodné. Chápal jeho hluboké upřímné pocity a moje srdce také měklo. A tak to už mezi námi zůstalo“. Je vidět, že říkal pravdu.

Photography: Larry Sultan, from „Pictures from Home“ Series

Photography: Larry Sultan, from „Pictures from Home“ Series

III KAPITOLA KRZYSZTOF ORŁOWSKI "MŮJ PŘÍBĚH"

Známá mi vyprávěla, že si na polonistice jako téma magisterské práce vybrala japonské haiku, protože se většina jejich známých zajímala o zen buddhismus a ona chtěla zjistit, co to vlastně je.

I já jsem se při výběru tématu své práce řídil vlastní zvědavostí. Věděl jsem, že si budu nucen přečíst to, co psychologové píšou o komplikovaných vztazích mezi otcem a synem a myslel jsem si, že vyhledání jejich znalostí mi pomůže porozumět mým zmateným emocím ve vztahu k otci. Ze psaní se měla stát autoterapie.

Můj otec pochází z dělnické rodiny a dokončil jen základní školu. Jeho vnímání světa do značné míry vyplývá z malého vzdělání. Chtěl, abych se stal dělníkem, např. mechanikem, protože on po druhém ročníku odešel z odborného učiliště. Měl jsme naplnit jeho nerealizované ambice. Nastoupil jsem proto na střední odbornou školu s mechanickým profilem. Dokončil jsem ji.

Rodiče se rozešli, když jsem nastupoval do prvního ročníku střední školy. Táta se o mě tehdy ještě zajímal, minimálně o mé vzdělávání. U nás doma se nemluvilo o jiných potřebách než těch základních. Nebyla to rodina, která by chodila na koncerty, do galerií nebo do muzeí.

O fotografii jsem se začal zajímat šest let po získání kvalifikace mechanika. Tento zájem ve mě posiloval strýc. Pro mého otce šlo o něco absolutně nepochopitelného. Setkal jsem se s negací a s odmítnutím. Už dříve kvůli alkoholismu ztratil schopnost normálně fungovat v rodině, a přitom si nárokoval vybízet mě, abych pracoval sám na sobě a hledal svou cestu. Jako by mít pro něco vašeň bylo něco ostudného.

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Province” Series

Ted' už vím, že jsem tehdy měl právo postavit se otci, který mě zklamal. Je otec-kat, který byl jako dítě také oběť a „nepřekročil toto dědictví?”. Kumuluji i já v sobě agresi a hněv? Rozhodl jsem se, že nebudu takový jako otec, ale jak jsem se dozvěděl z knihy Wojciecha Eichelbergera, čeká na mě past: „Odstřihujeme se od své agresivity, protože agresivita ve všech podobách je spojována s hněvem. Ve výsledku nedokážeme vytyčit hranice, když je to zapotřebí, ani se adekvátně chovat v situacích vyžadujících rychlou, rozhodnou, někdy agresivní reakci”.

Právě jsem končil první školu s fotografickým profilem ve Vratislavi v roce 2010, když jsem ze Strzegomi odjel do velkého města. Fascinovala mě dokumentární fotografie. Protože jsem se cítil (a stále cítím) silně propojen s místem svého původu, realizoval jsem první dlouhodobý projekt v rodném městě. Fascinovaly mě fotografie Tonyho Ray-Jonese a rozhodl jsem se znovu, s fotoaparátem v ruce, poznat své městečko. Přijížděl jsem ve všech volných chvílích, abych fotografoval a hovořil se sousedy. Puntičkářsky a důsledně jsem na snímcích zvětšoval čtvrt', ve které jsem vyrostl. Jedna kapitola této práce se věnovala nejbližší rodině. Nikdo mou práci nebral vážně. Tehdy jsem pořídil také několik fotografií otce, ale do souboru jsem zařadil jenom jednu.

Jeho portrét v bytě. Na prvním plánu otec sedící u stolu. Zvětšení se dočkal i můj obraz zachycený v odrazu zrcadla. Tento snímek dobře vystihuje podstatu našich tehdejších vztahů: on zaujímá střed. Ostrost se soustředí na nejvzdálenější bod. V zrcadle moje postava s fotoaparátem, a ještě jeho profil s cigaretou a patrnou rukou podpírající hlavu.

Během dalších let se jeho alkoholické onemocnění prohloubilo. Separoval se. Pil na několikátýdenních tazích. Neměl jsem odvahu se s ním setkat, když se nacházel v takovémto stavu. Čas od času jsme se potkali, když střízlivěl, a vždy na neutrální půdě. Jako u klasického alkoholika se v našich rozhovorech vyhýbal tématu své závislosti. V té době jsem pracoval na dalším cyklu o provincii, z níž pocházím, a samozřejmě o své rodině. Až tehdy, při shromažďování materiálu k práci, mě napadlo, proč jsem neudělal přímý, čistý otcův portrét. O čem to může vypovídat?

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Province” Series

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Province” Series

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Province” Series

V sérii fotografií „Mamo, wróciłem na kilka dni” (Mami, na pár dní jsem se vrátil) se objevuje snímek bytu otce těsně po několikadenní pitce. Pouze jeho místo, on sám chybí. Jako v mém životě... Je tu tedy stůl, který tam stojí odjakživa, jenom občas změnil polohu. Na něm hrnek od kávy, popelník a jiné drobnosti. Lehce zamlžený pokoj. Zabírán ve stylu zátiší. Naše vztahy už byly vlastně skoro mrtvé. Navzájem jsme se vzdalovali čím dál víc. Už jsme neměli o čem mluvit, chyběla nám společná témata. Mou vášní se stala fotografie. Pohltila mě touha učit se a zdokonalovat technické postupy. Pro něj to bylo naprosto nesrozumitelné, jak jeho syn může „jen běhat a cvakat fotky”, místo toho, aby „pochtivě pracoval na opravách aut”?

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Province” Series

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Mom, I came back home for a couple of days” Series

Život se mi zkomplikoval a po několika letech jsem se musel vrátit do rodného domu. Z plánovaných několika týdnů se staly měsíce. Tehdy vznikl tento dokument: „Mamo, wrócićem na kilka dni”. Fotografoval jsem celou vícegenerační rodinu: babičku, matku, sestru a jejich děti. Chybí snímky otce. Byl „u sebe”. Upjel se. Skutečnost, že jsem se na to tak, jako v době dětství, nemusel dívat, mi pomohala jen málo.

⚡ Podaří se mi někdy v mém „špatném otci” objevit jeho „dobrý a moudrý aspekt”? Podle všeho bych měl, abych poznal pravdu o svém mužském dědictví, poznat a nehodnotit. Otočit se a postavit se čelem k tomu stínu, který mě pronásleduje. Zkreslené vnímání. Extrémní emoce. Kvůli němu ztracená arkádie dětství. Právě proto jako fotograf vyprávím o nejbližší rodině. Jako bych chtěl uspokojit ten pocit smutku, zaplnit v sobě prázdné místo.

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Mam, I came back home for a couple of days” Series

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Mam, I came back home for a couple of days” Series

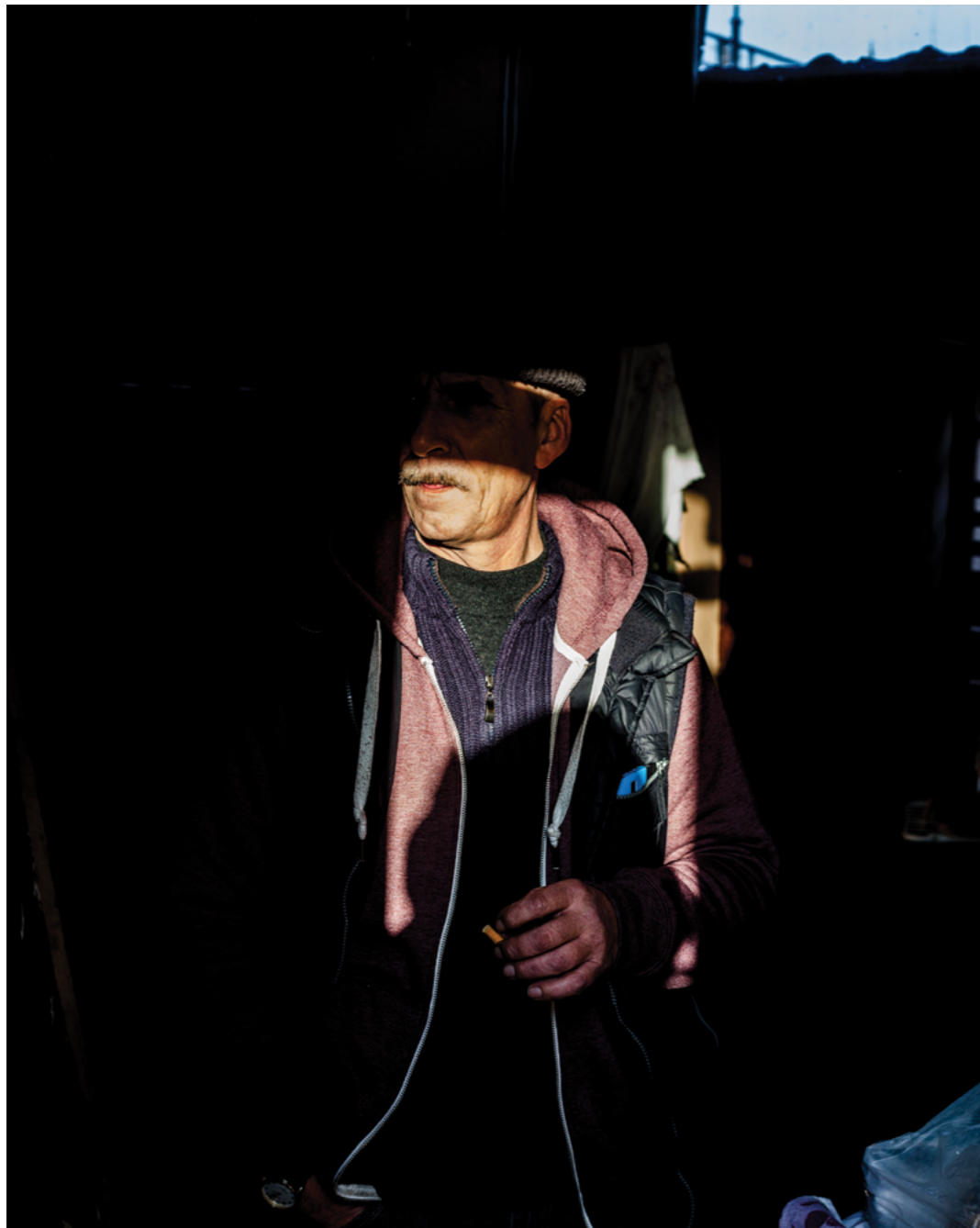

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Mam, I came back home for a couple of days” Series

Další krátkou sérii jsme nazval „Powroty“ (Návraty), protože vypráví o návratech domů, na oblíbená místa, k přátelům. Tentokrát jsem své nejbližší pozoroval v barvách. Tento cyklus se ve vizuální vrstvě od předchozích narácí silně liší. Chtěl jsem zachytit své emoce a ty, které jsem „četl“ v zvěčňovaných okamžicích. Portrétoval jsem sestru a její děti. Mí známá místa. Ušchlé květiny ve váze. Přátele po smrti společného kamaráda. Babičku, která se pomalu loučila se světem. Úryvky velmi intimních vztahů mezi mnou a realitou onoho času.

Tyto fotografie vznikaly na nezachytitelné hranici mezi vědomím „nyní“ a okamžitou reflexí toho, co už minulo, odešlo na vždy. Tehdy jsem také vyfotografoval otce.

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Returns“ Series

Kompozice ho opět nejistě ukazuje vystupujícího ze stínu nebo naopak, jak se ve stínu schovává. Stín je silný, rozhodně starý. Na jeho těle, ve světle, vidíme tmavý odraz siluety fotografa. Můj stín pokrývá část těla mého otce.

Roky běží a já ho stále obviňuji. Proč „zradil“ svého syna? Zatuhnou naše nesnadné vztahy ve své současné podobě a nám se nikdy nepodaří popovídat si o svých pocitech? Wojciech Eichelberger v knize „Zrazený otcem“ píše, že své syny zrazují otcové, kteří byli sami zrazeni těmi svými. PRZYPIŚ Pro porozumění tak musím hledat některé údaje v dětství mého otce. Jak je vidět, on nedokázal proložit, „přepracovat“ mu udělené negativní dědictví, a to ne ze zlé vůle, spíše kvůli chybějícím znalostem a nevědomí, že je nutné něco udělat.

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Returns“ Series

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Returns” Series

Photography: Krzysztof Orłowski, from „Returns” Series

V posledním vyprávění věnovaném místu, z něhož pocházím, sobě a hrdinům, pokládám otázku: odkud jsi? Cyklus se jmenuje „Jestem stąd“ (Jsem odsud). Jde o soubor fotografií vyprávějících o identitě, o kořenech. Každý odněkud pochází. Nyní bydlím ve Vratislavi a pokud se mě někdo zeptá, říkám, že jsem ze Strzegomi. V cyklu portrétuji lidi z mého malého města v Dolním Slezsku. Ty, které si pamatují odjakživa, kteří celý život žili v mé čtvrti, a ty, kteří se kdysi odstěhovali, ale vrátili.

Photography: Krzysztof Orłowski, from „I'm from here“ Series

Během práce jsem hrdiny snímků rozestavoval, vyprávěl jsem jim o portrétování a mačkal jsem spoušť závěrky spálený silným leskem blesku. Chtěl jsem, aby to nebylo anonymní nakukování. Jasně jsem akcentoval situace. K sérii několika portrétů jsem připojil i otcův portrét.

Tentokrát jsem si naplánoval scénář. Všechno bylo nevyřčené. Několik let od rozvodu už v té části města nežil, proto jsem naranžoval scénu v autě. Táta otíral zevnitř sklo, jako by chtěl smazat chyby, jichž se kdysi dopustil. Dívá se mi přímo do očí. Je to první mnou pořízená fotografie otce, která jeho postavu ukazuje takto, vidíme mimiku obličeje, vrásky a póry. Celou zátěž zkušeností velice osamělého a od společnosti odděleného člověka. Někoho, kdo opakovaně dostal šanci vrátit se zpět do rodiny, ale žádnou z nich nedokázal využít. Mého otce, s nímž jsem si nikdy nevypil skleničku vodky, s kterým jsem nehovořil o významných tématech.

Photography: Krzysztof Orłowski, from „I'm from here“ Series

Photography: Krzysztof Orłowski, from „I'm from here” Series

Tento komplikovaný vztah mezi námi mě zformoval takového, jakým se cítím být. Skrytého, uzavřeného v sobě, ale citlivého. Během psaní této práce jsem si položil mnoho otázek. Rád bych vážně přistupoval k poselství, že je možné, abych bezpodmínečně pochopil, že za sebe, za můj vztah k jiným a k celému světu zodpovídám pouze já. Za to, co cítím, myslím a za to, co dělám - a mimo to nic není. Mohl bych přestat pěstovat si v sobě tento smutek k otci. Tento přístup mě odděluje od úplné radosti ze života, síly a pocitu důstojnosti.

Photography: Katarzyna Cieśla „Me and my father”

IV KAPITOLA TOMASZ TYNDYK "ZAHRADA KRÁL"

Tomek Tyndyk ve svém cyklu „Ogród królów“ (Královská zahrada) sleduje bezdomovce, alkoholiky a narkomany „obývající“ Saský park ve Varšavě, což kdysi byla královská zahrada. Rozhodl se následovat život lidí z dolních tříd společnosti. Výchozím bodem pro zahájení práce na tomto cyklu se stalo setkání autora se svým otcem-alkoholikem také v parku, ale v Bratislavě. Šlo o traumatické setkání po letech odloučení a téměř naprosté nepřítomnosti rodiče v jeho životě. Každá z dalších výprav do „tajemné zahrady“ Tomka Tyndyka přibližovala k otci. S každou další pořízenou fotografií se v něm objevovalo více soucitu a porozumění pro vyloučené lidi, jimž park nahrazuje dům, a kteří si v něm zařizují svůj životní prostor. Na fotografiích jasně vidíme dočasnost jejich existence a autor se k nim čím dál více přibližuje, k lidem kočujícím v keřích, k těm zavrženým, nepřizpůsobivým, problematickým... Má blíže k otci, blíže k pochopení a odpuštění.

Rozhovor s Tomaszem Tyndykem vedený 1. srpna 2017 ve Vratislavi.

Krzysztof Orłowski: Jak začaly tvé zkušenosti s fotografií?

Tomasz Tyndyk: Fotografie se v mém životě objevila velmi pozdě, teprve asi před šesti lety. Naprosto náhodou, fotografoval jsem mobilem. Takové obyčejné „cvakání fotek“. Překvapila mě ta snadnost fotografování. Odehrávalo se to tak rychle! Začalo mě to více zajímat. Vytvářelo to prostor k sebevyjádření.

Víš, neměl jsem takový klasický start: negativy, tmavá komora a takové ty věci. Musím dodat, že se sám nerad fotografuji. Teď si neumím představit, že bych mohl přestat fotografovat. I to je, jistě, druh odrazového můstku... Něco, co přináší potěšení a umožňuje umělecky se vyjádřit. Něco, co mě nijak neomezuje.

K.O.: Jak dnes vypadá tvůj vztah s otcem? Kdy jsi se s ním naposledy viděl?

T.T.: Můj otec je alkoholik. Nic vážného v životě nedělal. Moji rodiče se rozvedli, když mi bylo možná jeden a půl roku? Nevím, jaký byl, jednoduše jsem ho neznal. Vím jen to, že bydlel ve Vratislavi, na Nadodrzí. Během dětství a mého dospívání jsme měli sporadický, dokonce řídký kontakt. Neměl jsem chuť se s ním vidat. Vychovával jsem se bez otce. Mohu říci, že se v mém životě nevyskytoval minimálně 25 let. Ani já jsem se o něj nijak zvlášť nezajímal. Do jisté doby... Ten čas přišel dosti pozdě.

Víš, nevidáme se často, ale snažím se, aby to bylo pravidelně. Kontaktujeme se. Snažím se tento vztah udržovat. Na jeho straně také vidím, že chce trochu dohnat ty ztracené roky... Určitě jde o zralejší vztah než kdysi. Otec dál vede podobný styl života, možná ne v takovém měřítku, jako když byl mladší, ale pořád se potýká s problémem alkoholu. Cítím, že na obou stranách došlo k jakémusi porozumění... dokonce k pochopení situace, v níž jsme se ocitli. Samozřejmě pro mě je to nadále emocionálně dosti obtížné. Někdy se to dá jen těžko popsat. Víš, každý má takovou potřebu odpustit rodičům. Jsme „jedna krev“ a cítím tu touhu konfrontace a jistého zúčtování.

K.O.: Čím jsi se řídil během práce na cyklu „Ogród królów“? Jak se po něm dnes cítíš?

T.T.: V mém životě tehdy panovala taková situace, když mi bylo 25 let, rozhodl jsem se, že najdu svého otce. Jak jsem se zmínil dříve, po dobu dospívání jsem se stranil tohoto tématu. Pro mě to tehdy bylo velmi pohodlné, vůbec mě nezajímalo, co se s ním děje. V okamžiku, kdy jsem pocítil, že bych se s ním chtěl po tolika letech vidět, setkat, popovídat si, odjel jsem do Vratislavi, abych ho našel. S hledáním jsem začal na adrese bydliště. Bohužel jsem na něho v bytě nenarazil. Začal jsem se ptát lidí, navštěvovat místní hospody... Stopu po stopě jsem se dostal do nedalekého parku a po tolika letech potkal svého otce. Zastihl jsem ho opilého, ležícího a spícího v parku! Byl to pro mě velice těžké. Ale cítil jsem potřebu této konfrontace.

Často jsem se psem ve Varšavě chodil do Saského parku, takže jsem si tyto lidi prohlížel, alkoholiky, narkomany... kteří se v něm zdržovali, často si přitom upravují prostor k životu.

Pokaždé mi přitom na mysli vytanul obraz mého setkání s otcem. Všiml jsem si, že takových lidí, žijících podobným způsobem, je velmi mnoho. Ve středu Varšavy! V takovém parku, který se zdá být tak krásný, vhodný k procházkám... Pak se objevila myšlenka, že možná přišel čas zkusit začít fotografovat? Takovéto téma z osobního pomezí... Protože to ve mě stále vyvolává emoce z tohoto setkání před lety a vedle toho obraz, který jsem si zapamatoval, když jsem potkal opilého, ležícího otce...

V jistý okamžik, už během realizace tohoto projektu, jsem pocítil, že je jakoby trochu zneužívám. Víš, chodím si po parku, spokojený... a fotografuji lidi, kteří se možná nacházejí v nějakém

Photography: Tomasz Tyndyk, from „Garden of kings“ Series

hraničním okamžiku svého života. Napadlo mě, že bych jim chtěl nějak pomoci, ale nepřemýšlel jsem o takové pomoci, jako nosit jim vodu, nebo jim dávat peníze na pivo. Nechával jsem jim jídlo na těch místech, kde se motali. Nechával jsem tam tašky s oblečením, dekami a tak dále... věcmi pro život. Byla to dost „zábavná situace“, po určité době jsem si na těch snímcích všiml svého oblečení, takže vlastně používali to, co jsem jim nechal. Ty procházky trvaly asi jeden a půl roku.

Photography: Tomasz Tyndyk, from „Garden of kings” Series

Cítím, že to ještě nevyjadřuje všechno, co jsem chtěl ukázat. Trochu z estetické, fotografické stránky. Nepochybně to pro mě bylo těžké. Samotné fotografování bylo těžké.

Myslím, že tento projekt je spíše o mě a o mých emocích ve vztahu ke otci, než o něm. Mám dojem, že se to všechno zamotalo, že je třeba nalézt a konkretizovat „toho tvého rodiče”. Pak se konfrontuješ s jeho reálným stylem života, proniká k tobě, že je právě takový.

V každém případě jsem pociťoval úlevu, také jsem si uvědomil, že mám nyní od celé této situace obrovský odstup. Tak silně se mnou oťřásl, když jsem ho potkal. Ta emoce byla tak silná a prostřednictvím těchto fotografií ve mně jakoby „usnula”, snímky tedy „sehrály” terapeutickou roli. Ale taky mi ukázaly, že „nevidím” fotografované, že jsem „jakoby za keřem”, že si od nich držím stejným odstup, jako od otce. Že to nebude tak, jako by se moje dětství bez něho nestalo.

K.O.: Moc ti děkuji za rozhovor.

Photography: Tomasz Tyndyk, from „Garden of kings” Series

**V KAPITOLA
PAWEŁ FRENCZAK
"NOVÝ ZAČÁTEK"**

„Tento fotografický cyklus vypráví o těžkém vztahu otce se synem, je to pokus vyprávět historii od znovu - svého druhu terapie. Vztah otce se synem byl jako symbol jing a jang, plný lásky, ale zároveň i nenávisti. Situace, místa z dětství se mi stále vracely ve snech, jako by šlo o nezacelené rány, které někdo v budoucnu zašije. Opakovaně jsem navštěvoval místa, na která si pamatuji z mladých let, chtěl jsem přitom porozumět vztahu s otcem, jeho chování a vyvolat příjemné vzpomínky na napůl šťastné dětství. Hledal jsem symboly, které mohly zobrazovat, jak jsem vnímal otce, popsat jeho osobu a to, co jsme společně prožili. Tyto fotografie představují těžkou cestu do minulosti, která končí happy endem.“

Rozhovor s Pawłem Frenczakiem vedený 21. 7. 2017 ve Vratislavi

Krzysztof Orłowski: Jak dnes vypadá tvůj vztah s otcem?

Paweł Frenczak: K dnešnímu dni vypadá dost dobře, dokonce bych mohl říct stabilně.... Mnohé se v mém životě změnilo. Zasnoubil jsem se se svou dívkou, čekáme dítě. Jak by to řekl můj otec: s rozběhem vstupuji do dospělosti.

Otec je stavební technik. Kdysi se takové vzdělání rovnalo dnešnímu titulu inženýra po technické vysoké škole. Táto je dodnes profesně aktivní.

Naš vztah začal být, jak se na to dívám z dnešní perspektivy, silnější. Pouta se upevnila. Možná na tom mám taky svůj podíl, protože jsem se snažil pochopit, jaký byl dříve člověk....

Můj otec má charakter velmi podobný tomu mému, nebo naopak, já mám takový charakter jako on. Vyznačujeme se stažeností, skrýváním pocitů a emocí. On často předstírá, používá dobrý výraz pro špatnou hru. Sám se brzy stanu otcem. Někdy si povídáme o začátcích jeho otcovství. Doposud pro nás bylo obtížné mluvit o pocitech. Teď to aspoň zkusíme.

K.O.: Čím jsi se řídil během práce na cyklu „Nowy początek“ (Nový začátek)? Jde o nějakou formu vyrovnání se s minulostí?

P.F.: Když jsem přemýšlel o diplomové práci, prohlížel jsem si spoustu příběhů z pohraničí osobní fotografie. Bylo to dokumenty spojené s přímými prožitky autorů. V hlavě se mi objevovaly různé scénáře. Jak téma uchopit? Určitě jsem se chtěl jistým způsobem vyrovnat s minulostí. Pátral jsem v paměti, v dětství. Chtěl jsem se jednou provždy vypořádat s tím, co mi sedělo někde vzadu v hlavě a bylo to trochu nepohodlné.

Fotografie prostoru měly zobrazovat místa, která jsme navštívili v dětství. Nám dobře známá. Měly symbolicky navazovat na otcův život.

V naší rodině se vypráví příběh o dědečkovi Leonovi, kterého v Ostaszkowě zavraždili vojáci sovětské armády.

S tím se také pojí líčení o zjeveních Panny Marie, k nimž došlo, když byl otec malé dítě. Moje fotografie pomníku ženy klečící u Národního muzea ve Vratislavi měla symbolicky spojit tato dvě vyprávění. Nejasně, subjektivně, metafyzicky, snově. Tento cyklus jsem prezentoval jen ve škole, protože vznikl z vnitřní potřeby. A ať to tak zůstane.

K.O.: Co ti do dalo? Co jsi cítil po zakončení práce?

P.F.: Prožil jsem něco, čemu můžeme říkat katarze. Pocítil jsem něco na způsob úlevy. Cítím, že jsem se vyrovnal s minulostí.

Vím, že se v tom už v budoucnu nechci hrabat. Je to pro mě dost osobní záležitost. V dětství jsem otce vždy považoval za hrdinu, mentora. Někdy ale před námi skrýval své porážky, hlavně profesní.

Nasazoval si něco jako masku. Stresující situace pro něj „řešil“ útek k alkoholu.

Fot. Paweł Frenczak z cyklu „Nowy początek”

Ještě bych se rád vrátil ke svému „zahledění” do otce. První kroky ve fotografii jsem činil právě s ním. On mi koupil první fotoaparát, společně jsme vyvolávali negativy. Šlo o magický prožitek. Jednu z nejlepších vzpomínek... Vlastně díky němu jsem zde, na místě, kde se právě nacházím. Během své práce jsem si ještě více uvědomil, že to, jak otec prožíval své stresy, na mě silně zapůsobil. Prožil jsem epizodu s koktáním, byl jsem stažený do sebe. Později si během tréninků jiu-jitsu můj trenér všiml, že jsem neustále v obranné pozici. Šlo samozřejmě o přímý výsledek toho, co se dělo v mém životě. Mohu rovněž dodat, že mi sport umožnil prolomit bariéry, porozumět sobě a svým obavám.

Dnes je ze mě silnější člověk. A v jiu-jitsu rozhodně častěji útočím. Při kontaktech s otcem se snažím být „tady a teď”. Za pár měsíců budu sám otcem...

K.O. : Děkuji za hovor. Přeji hodně štěstí!

Fot. Paweł Frenczak z cyklu „Nowy początek”

Fot. Paweł Frenczak z cyklu „Nowy początek”

Fot. Paweł Frenczak z cyklu „Nowy początek”

Fot. Paweł Frenczak z cyklu „Nowy początek”

ZÁVĚR

Dá se v takové práci napsat uspokojivý závěr? Rekapitulace, který by splňovala kritéria vědeckosti? Pokusím se o to.

V mnou popsaných příkladech se vyskytují společné oblasti. Během analýzy osudů vybraných hrdinů se tlačí na mysl prvoplánový závěr: nezávisle na místě původu, celkové rodinné nebo ekonomické situaci nebo na čase narození všechny spojuje to, že jsme si přes různá protivenství vybrali vlastní cestu. Všichni jsme objevili, že fotografování nám přináší veliké potěšení a je tím, čemu se chceme v životě věnovat. Každý z představených fotografů si vypracoval vlastní styl, a především si vybal jinou verzi života, odlišnou od té navrhované rodiči. Podíleli se na tom i naši otcové? Musím přiznat, že při interpretaci příkladů, které jsem popsal ve své práci, můžu prohlásit, že měli – ale jako negativní vzory. Každý fotografoval svého otce, protože žádnému synovi se nepodaří „utéct“ od vzoru mužství, v němž vyrůstal a který získal v dětství. Negujeme, upravujeme, rozvíjíme a počet komplikací je značný, protože takové jsou psychologické realie. Ale naši otcové pro nás tvoří bázi, základ, k němuž se vztahujeme. V historii homo sapiens tomu tak bylo vždy. Fotografie představuje poměrně mladou oblast umělecké aktivity, ale tento aspekt také zohledňuje. Na konec bych rád doplnil krátkou osobní reflexi. Cítím, že jsem z ramenou shodil velkou tíhu, kterou jsem nosil po mnoho let. Bylo to jako obtěžující absces, narůstající vřed. Hodí se sem každá metafora zohledňující odkazy na něco bolestivého, na něco, čeho se dá těžko zbavit. Narůstalo to, mísilo se to s lítostí, vztekem a neporozuměním.

Na příkladech ve fotografii můžeme vidět, že komplikované vztahy mezi otcem a synem tvoří vyprávění o životě, který se nevyvíjí tak, jak bychom chtěli. A chtěli bychom, aby to bylo tak (nebo lépe) jako v jedné z posledních scén kanadského filmu „Invaze barbarů“ z roku 2003. Režisér a scénárista, Denys Arcand, do něj umístil linii názorového konfliktu mezi otcem a synem. Smíří se chvíli před otcovou smrtí. Umírající padesátiletý Rémy obejmě syna a řekne mu: „Víš, co ti přeji? Abys měl takového syna“.

Bibliografie

- Eilchenber Wojciech** Zdradzony przez ojca
Nakladatelství Drzewo Babel, 1998
ISBN 9788385586050
- Sultan Larry** Pictures from home
Nakladatelství MACK, 2017
ISBN 978-1-910164-78-5
- Sultan Larry** Katherine Avenue
Nakladatelství Steidl, 2010
ISBN 978-3-86930-135-8
- Billingham Richard** Ray's a Laugh
Nakladatelství SCALD, 1996
ISBN 978-3-93114-118-9
- Katalog 2010** Miesiac Fotografii w Krakowie
Nakladatelství Fundacja Sztuk Wizualnych, 2010
ISBN 978-83-62978-21-2
- Brauchitsch Boris Von** Mała Historia Fotografii
Nakladatelství Cyklady, 2004
ISBN 978-83-86859-90-0

60

JMENNÝ REJSTŘÍK

- Zygmunt Freud** s. 07
Richard Billingham s. 09 - 17
Ray Birimgcham s. 09 - 17
Margaret Thatcher s. 07
Larry Sultan s. 19 - 27
Irvin Sultan s. 19 - 27
Wojciech Eichenberg s. 11, 13, 15, 30, 37
Tony Ray-Jones s. 30
Krzysztof Orłowski s. 29 - 43
Michał Koterski s. 11
Robert Bly s. 11
Diane Arbus s. 13
Steve Biddulph s. 13
Denys Arcand s. 9
Denis Lawson s. 9
Tomasz Tyndyk s. 45 - 49
Paweł Frenczak s. 51 - 57

POUŽITÉ INTERNETOVÉ ZDROJE

www.larrysultan.com
www.en.wikipedia.org/wiki/Larry_Sultan
www.americansuburbx.com
www.bombmagazine.org
www.npr.org
www.interviewmagazine.com
www.en.wikipedia.org/wiki/Richard_Billingham
www.saatchigallery.com
www.theguardian.com
www.bbc.co.uk
www.fotopolis.pl
www.krzysiekorlowski.com
www.pawelfrenczak.blogspot.com
www.muzeumwspolczesne.pl
www.cargocollective.com
www.pl.wikipedia.org/wiki/Wojciech_Eichelberger
www.zwierciadlo.pl
www.doci.pl
www.blog-superkid.pl
www.masculinum.org
www.tomektyndyk.com
www.profilabtiffopen.wordpress.com

61

POZNÁMKY POD ČAROU

1 red. H. Zgótkowa Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny Poznań 1994 - 2005, tom 36 s. 78	4 Beata Pawłowicz Co oznacza dla mężczyzny deficyt ojca? zwierciadlo.pl/psychologia/co-oznacza-dla-mezczyzny-deficyt-ojca
2 W. Eichelberg Zdradzony przez ojca Warszawa 1998, s. 28	5 W. Eichelberg Zdradzony przez ojca Warszawa 1998, s. 44
3 S. Biddulph Męskość. Nowe spojrzenie Poznań 2012, s. 16	6 W. Eichelberg Zdradzony przez ojca Poznań 2012, s. 35-36

